

- переходу на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності;
- створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи [5].

Реформація обліку на засадах стандартизації, уніфікації та приведення у відповідність з міжнародними вимогами, необхідна для міжнародних інтеграційних процесах, у тому числі у державному секторі національної економіки, з її європейською орієнтацією.

Для модернізації системи обліку в державному секторі пропонується сформувати єдину нормативно-правову базу, адаптовану до міжнародних норм та вимог, удосконалення методології обліку та складання звітності, гармонічне поєднання впровадження IPSAS з реформуванням системи бухгалтерського обліку в Україні з погляду фінансового, науково-методичного та організаційного забезпечення, може забезпечити професійне та якісне запровадження у систему обліку державних підприємств.

Отже, потреба в продовженні реалізації модернізації у державному секторі не викликає сумнівів, адже дотримання світових тенденцій розвитку бухгалтерського обліку залишається найбільш раціональним напрямом оптимізації системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах нашої країни.

Список використаних джерел: 1. Сушко Н. Облік і звітність: теоретичні та практичні аспекти. Розроблено експертами Проекту «ЄС для підсилення державних фінансових систем місцевих урядів» за підтримки Європейського союзу: практичний посібник. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12576>. 2. Світлична В. Ю. Реформаційні заходи вітчизняної системи бухгалтерського обліку бюджетних установ: основні проблеми та шляхи їх подолання. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 372–378. 3. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року: Розпорядження КМУ від 20.06.2018 № 437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text>. 4. Розвиток бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: монографія / Т. М. Сторожук, Б. М. Занько, О. П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т.М. Сторожук. Ірпінь: УДФСУ, 2021. 256 с. 5. Яровенко Т.С. Бухгалтерський облік в державному секторі України: особливості та перспективи. *Економіка і суспільство*. 2016. № 2. С. 777.

УДК 657.05:336.221

О. А. Юрченко, канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
О. В. Петраковська, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ, Україна

ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ БЕЗПОВОРОТНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ключові слова: облік і оподаткування, безповоротна фінансова допомога, податок на прибуток, спрощена система оподаткування.

На сьогодні є випадки, коли вітчизняні підприємства надають іншим суб'єктам господарювання фінансову допомогу на безповоротній основі у вигляді дарування рухомого або нерухомого майна, перерахування благодійної допомоги (пожертвування) та ін. Нині практика надання і отримання безповоротної фінансової допомоги (далі - БФД) дуже поширена в бізнесі, адже це дуже хороший спосіб поповнити обігові кошти, особливо коли на те є нагальна потреба. Тонкощі обліку й оподаткування такої фінансової допомоги прямо залежать від того, хто й кому її надає.

Проблемні питання у частині обліку та оподаткування безповоротної фінансової допомоги досліджували такі науковці, зокрема: К. Безверхий, І. Вигівська, І. Грабчук, О. Григоревська, Т. Коваль та інші.

Безповоротна фінансова допомога може надаватися дарувальником згідно з договорами дарування та пожертви. Водночас для цілей бухгалтерського обліку БФД можуть вважатися грошові суми, передані (отримані) за іншими договорами.

Юридичні особи та фізичні особи-підприємці при здійсненні такої операції повинні укладати договір дарування. Це може бути дарування як нерухомого майна, так і обладнання, необхідного в господарській діяльності, або інших предметів. Такий договір актуально укладати, коли, наприклад, один суб'єкт господарювання надає іншому допомогу в господарській діяльності.

За договором дарування одна сторона (дарувальник) безоплатно передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) майно (дарунок) у власність. Такий договір укладається в простій письмовій формі і засвідчується нотаріально, якщо: предметом договору є нерухоме майно; даруються валютні цінності на суму, що перевищує 50 НМДГ (більше 850 грн.); на вимогу однієї зі сторін договору.

Сторонами договору дарування можуть бути як фізичні, так і юридичні особи (незалежно від форм власності), а також їх представники. Господарські товариства мають право укладати між собою договори дарування, тільки коли таке право прямо передбачене в їхніх установчих документах (статуті, положенні). Істотними умовами договору дарування є:

- предмет договору. Виступає нерухоме або рухоме майно (у тому числі гроші та цінні папери), яке передається у власність;

- ціна договору. Договори дарування укладаються виключно на безоплатній основі;

- строк дії договору. У договорі дарування передбачена умова про передачу майна в подарунок як безпосередньо в момент його укладання, так і через якийсь проміжок часу або в разі настання певної події [4].

При передачі предмета договору дарування крім основного договору рекомендуємо скласти акт приймання-передачі майна від дарувальника до обдаровуваного. У цьому документі вказуються: дата передачі майна (дарунка), його опис, наявність або відсутність дефектів та інші необхідні, на думку сторін, характеристики.

Різновидом договору дарування є договір пожертви, у якому виступають дві сторони: жертвувач і отримувач пожертви. Будь-яких обмежень суб'єктного складу сторін договору чинне законодавство не встановлює, тобто це можуть бути як юридичні, так і фізичні особи. Особливостями складання договору пожертви є те, що:

- договір вважається укладеним із моменту прийняття пожертви;

- жертвувач має право здійснювати контроль над використанням пожертви відповідно до мети, установлені договором;

- якщо предмет пожертви використовується не за призначенням, то жертвувач або його правонаступники мають право вимагати розірвання договору;

- якщо використання пожертви стало неможливим, то використання її за іншим призначенням можливе тільки за згодою жертвувача, а в разі його смерті або ліквідації юридичної особи – за рішенням суду [4].

У випадку, коли підприємство жертвувало благодійному фонду гроші для лікування дітей, уклавши з ним договір пожертви, такий суб'єкт господарювання має право проконтролювати, чи дійсно гроші були витрачені на обумовлену мету.

Сума БФД у дарувальника включається до складу витрат звітного періоду (п. 6 НП(С)БО 16 «Витрати»), тоді як отримувач такої допомоги відображає її у складі доходів періоду (п. 5 НП(С)БО 15 «Дохід»).

У дарувальника суму БФД пропонуємо відображається на субрахунках:

- 977 «Інші витрати діяльності» – якщо допомога видається за договорами дарування та пожертви і при цьому дарувальник не є благодійною організацією;

- 944 «Сумнівні та безнадійні борги» – при списанні заборгованості зі строком позовної давності, що закінчився, понад нарахований резерв сумнівних боргів [1].

В отримувача суму БФД пропонуємо відображається на субрахунках:

- 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів» – в інших випадках;

- 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості»;

- 746 «Інші доходи» – при отриманні допомоги за прямими договорами дарування та пожертви, а також при списанні кредиторської заборгованості зі строком позовної давності, що закінчився, яка виникла не в ході операційного циклу [1].

Первинними документами для відображення операцій із надання БФД в обліку дарувальника та отримувача є: договори дарування (пожертви), банківські виписки, платіжні доручення, бухгалтерські довідки, тощо.

Для цілей оподаткування податком на прибуток, операції з надання (отримання) БФД у платників, які:

– не коригують фінансовий результат на різниці з розд. III ПК, відображаються за правилами бухгалтерського обліку;

– коригують фінансовий результат на різниці, установлені розд. III ПК, – у періоді надання БФД визнають витрати за правилами бухгалтерського обліку й одночасно збільшують фінансовий результат до оподаткування такого звітного періоду у випадку надання допомоги деяким категоріям платників (зокрема, платникам єдиного податку, неприбутковим організаціям, тощо) [5].

Суми БФД, переданої за договорами дарування та пожертви, не вважаються постачанням, тому не є об'єктом оподаткування ПДВ. Водночас контролюючі органи рекомендують платникам ПДВ відкоригувати раніше відображений податковий кредит у випадках, коли суб'єкт господарювання перерахував передоплату за товари (роботи, послуги), які так і не були поставлені протягом строку позовної давності, і списує цю дебіторську заборгованість як безнадійну.

Особливості оподаткування безповоротної фінансової допомоги у платників єдиного податку (далі - ЄП) зображено на рис. 1.

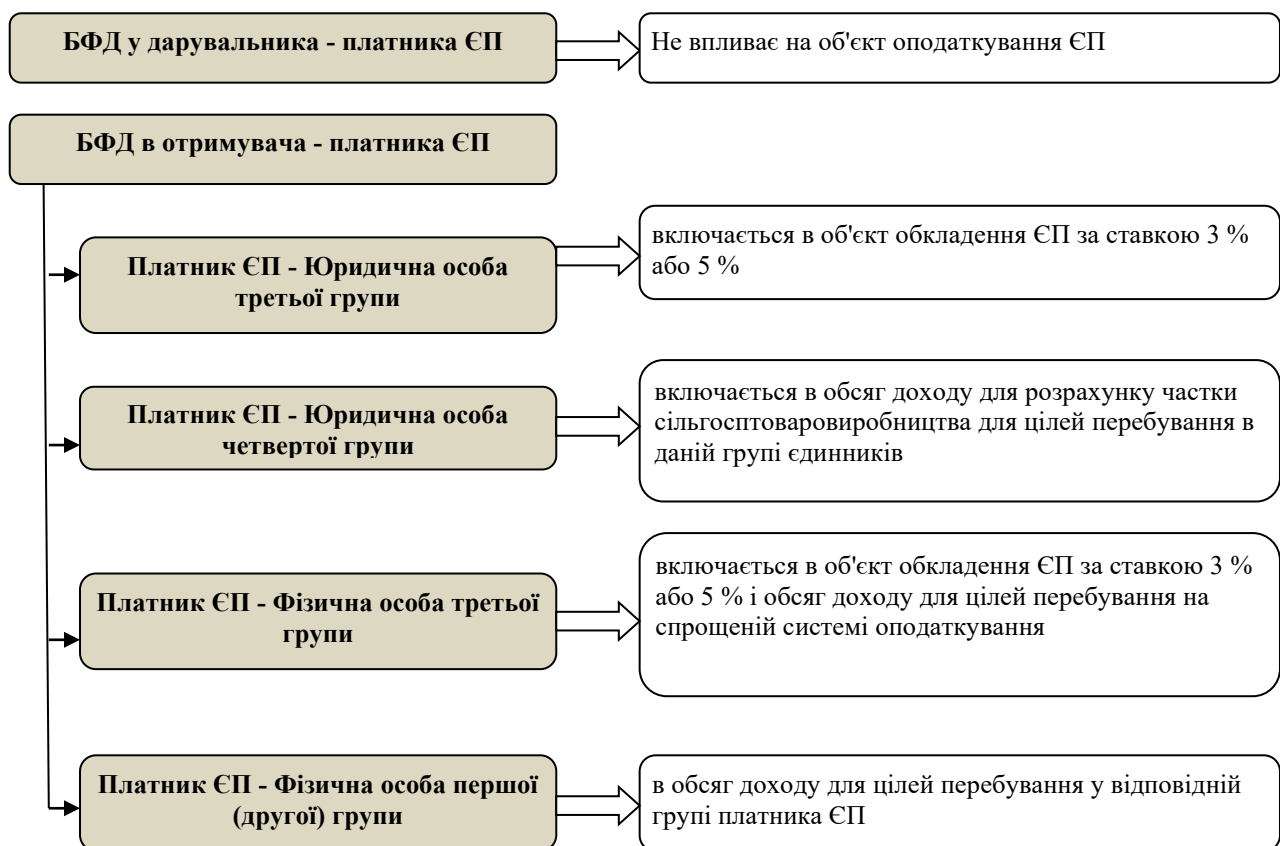

Рис. 1. Оподаткування БФД у суб'єктів господарювання – платників єдиного податку
Джерело: узагальнено автором на основі [5].

Отже, у бухгалтерському обліку дарувальника сума БФД включається до інших витрат операційної та іншої звичайної діяльності. В обліку отримувача сума БФД відноситься до складу доходів іншої операційної та іншої звичайної діяльності. Проведене дослідження свідчить про необхідність подальшого наукового обґрунтування цих питань в умовах змін у бухгалтерському і податковому законодавстві.

Список використаних джерел: 1. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: інструкція від 30.11.1999 р. № 291 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 11.06.2021). 2. Коваль Т. Безповоротна фінансова допомога: застосування ознаки ділової мети ПКУ не передбачено URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100014900-bezpovorotna-findopomoga-zastosuvannya-oznaki-dilovoyi-meti-pku-ne-peredbacheno>. 3. Вигівська І. М.,

Грабчук І. Л., Григоревська О. О. Фінансова допомога: порядок відображення в бухгалтерському і податковому обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2016. № 1(34). С. 20–31. URL: [https://doi.org/10.26642/pbo-2016-1\(34\)-20-31](https://doi.org/10.26642/pbo-2016-1(34)-20-31). 4. Цивільний кодекс України 16.01.03 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. 5. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

УДК 657.1:504

О. Ю. Гармаш, здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: **К. В. Гнедіна**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ВИТРАТ ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Ключові слова: *екологічні витрати, природоохоронні витрати, витрати на природоохоронну діяльність.*

Серед вітчизняних та закордонних науковців немає спільної думки щодо визначення таких понять, як «природоохоронні витрати», «екологічні витрати» та «витрати на природоохоронну діяльність». Аналіз наукових праць та літературних джерел показує, що можна виділити декілька підходів науковців до визначення зазначених понять. Одна група науковців [1; 2] ототожнює близькі поняття, такі як «екологічні витрати», «природоохоронні витрати», «витрати на природоохоронну діяльність» тощо. Такий підхід є недоцільним, адже він неминуче викривляє інформацію, що може бути відображена в обліку: частина витрат може бути не врахована, або ж навпаки – можуть бути враховані зайві витрати. Інша група науковців визначає окремо поняття «природоохоронні витрати», «витрати на природоохоронну діяльність». Також можна виокремити групу науковців [3], що виділяють ширше поняття «екологічні витрати», яке включає в себе низку складових, серед яких також і «природоохоронні витрати». На нашу думку, такий підхід є найдоцільнішим, адже найбільш точно визначає економічний зміст кожного з понять, що дозволяє найбільш точно відображати необхідну інформацію в бухгалтерському обліку.

Проаналізувавши думки вчених, вважаємо за доцільне сформулювати таке визначення понять «екологічні витрати», «природоохоронні витрати» та «витрати на природоохоронну діяльність»:

- *екологічні витрати* – це виражена у вартісній формі сукупність витрат, пов'язаних зі здійсненням екологічної діяльності підприємства;

- *природоохоронні витрати* – це виражена у вартісній формі сукупність витрат, спрямованих на підтримку якості навколишнього середовища та загальну підтримку природноресурсного потенціалу;

- *витрати на природоохоронну діяльність* – це виражена у вартісній формі сукупність витрат, понесених на проведення заходів, безпосередньо спрямованих на запобігання, зменшення та/або усунення будь-якого погіршення стану навколишнього середовища.

Щодо класифікації екологічних витрат (а також – природоохоронних витрат як складової екологічних) думки науковців також відрізняються.

Так, Т. Воскресенська поділяє екологічні витрати за такими групами [4]:

- витрати на створення очисних об'єктів (споруди, установки (фільтри)), їх обслуговування;

- витрати за використання водних ресурсів (у межах і понад ліміт);

- компенсаційні витрати (працівникам за шкідливі умови праці; населенню, яке проживає в екологічно-небезпечних територіях);

- витрати з ліквідації наслідків завданих стихійним лихом чи катастрофою;

- витрати на розміщення та утилізацію небезпечних речовин;

- витрати зі сплати штрафів за забруднення навколишнього середовища;

- витрати із забруднення атмосфери (стаціонарними та пересувними засобами);